

PLANÖR UÇUŞ OPERASYONLARINA YÖNELİK USUL VE ESASLAR TALİMATI (SHT-OPS-S)

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Talimatın amacı, planör ile yapılan uçuş operasyonlarına yönelik usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Talimat, planörler ile uçuş operasyonu yapan işleticileri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Talimat, 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'na, 15/07/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne ve 14/05/2013 tarihli ve 28647 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Genel Havacılık Yönetmeliği (SHY-6B)'ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Avrupa Birliği mevzuatına uyum

MADDE 4 - (1) Bu Talimatın hazırlanmasında, Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı (EASA) ile Genel Müdürlük arasında imzalanan işbirliği anlaşması ve Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan 2018/1976 sayılı mevzuat dikkate alınmıştır.

(2) 2018/1976 sayılı mevzuatın uygulanmasına yönelik EASA tarafından yayımlanan Kabul Edilebilir Uyumluluk Yöntemleri (AMC), Kılavuz Dokümanlar (GM) ve Sertifikasyon Şartları (CS) kurallarının en güncel hali işleticiler tarafından kullanılacaktır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 5 - (1) Bu Talimatta geçen;

a) Akrobasi uçuşu: Normal uçuşlar veya akrobasi yetkisi dışındaki lisans, sertifika veya yetkilerin eğitimi için gerekli olmayan, planörün pozisyonundaki ani değişiklikler, normal olmayan irtifa değişiklikleri veya normal olmayan ivmeler içeren bilinçli manevraları,

b) Dry-lease sözleşmesi: Hava aracının, kiracının işletme ruhsatı kapsamında işletildiği kiralama operasyonunu,

c) Gösteri uçuşu: Bir gösteri uçuşu için yapılan idmanlar ile reklamı yapılan etkinliğe gitmek ve dönmek için kullanımı dâhil olmak üzere, halka açık bir tanıtım etkinliğinde sergilenmesi veya eğlence amacıyla planör ile gerçekleştirilen herhangi bir uçuşu,

ç) Motor: Motorlu planör tahriki için kullanılan veya kullanılması planlanan cihazı,

d) Motorlu planör: Bir veya daha fazla motoru olan ve motorlar çalışmadığında planör özelliklerine sahip olan planörü,

e) İş merkezi: Bir planör işleticisinin bu Talimat'ta belirtilen faaliyetlerin asıl mali fonksiyonları ile operasyonel kontrolünün yapıldığı merkez bürosu veya tescilli iş yerini,

f) Planör: Serbest uçuşu bir motora bağlı olmayan, uçuş sırasında sabit kaldırma yüzeylerine karşı havanın dinamik reaksiyonu ile desteklenen havadan ağır hava aracını,

g) Tanıtım uçuşu: Ücret karşılığında, ilgi çekmek ve teşvik etmek maksadıyla, onaylı bir eğitim kuruluşu veya hava sporlarının veya havacılık eğlence etkinliklerinin tanıtılması amacıyla

kurulmuş bir kuruluşun sunduğu kısa süreli bir hava turunun yapıldığı planör ile gerçekleştirilen herhangi bir uçuşu,

ğ) Ticari operasyon: Kamuya açık olan veya kamuya açık olmadığı durumlarda bir işletici ve müşteri arasında, müşterinin işletici üzerinde hiçbir kontrole sahip olmadığı bir sözleşme kapsamında, ücret karşılığında yapılan planör operasyonunu,

h) Yarışma uçuşu: Planörün hava yarışmalarında, hava yarışmalarına yönelik idmanlarda, bu etkinliklere gitmek ve etkinliklerden dönmek amacıyla kullanıldığı uçuş operasyonunu ifade eder.

(2) Bu Talimatta geçen;

a) AFM: Hava aracı uçuş el kitabını,

b) EASA: Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı'nı,

c) EFB: Elektronik uçuş çantasını,

ç) Genel Müdürlük: Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nü,,

d) SHY-M: 20/12/2012 tarihli ve 28503 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sürekli Uçuşa Elverişlilik ve Bakım Sorumluluğu Yönetmeliği'ni,

e) SHY-1: 02/06/2017 tarihli ve 30084 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Pilot Lisans Yönetmeliği'ni,

f) SHY-21: 20/08/2013 tarihli ve 28741 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyonu Yönetmeliği'ni,

g) SHY-İPC: 29/01/2013 tarihli ve 28543 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Tarafından Verilecek İdari Para Cezaları Hakkında Yönetmeliği,

ğ) SHY-6A: 16/11/2013 tarihli ve 28823 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Yönetmeliği'ni,

h) SHY-6B: 14/05/2013 tarihli ve 286447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Genel Havacılık Yönetmeliği'ni ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM Uçuş Operasyonları

Uçuş operasyonları

MADDE 6 - (1) İşletici, bir planörü, bu Talimatın Ek-2'sinde yer alan gereklilikler kapsamında işletir.

(2) Bu maddenin 1 inci fıkrası, SHY-21 Yönetmeliği kapsamında tasarım veya üretim kuruluşları tarafından yetkileri kapsamında gerçekleştirilen planörün tanıtımına veya modifikasyonuna ilişkin uçuşlar için uygulanmaz.

(3) İşletici, planörün işletilmesi ile ilgili sorumluluklarını yerine getirme konusundaki kabiliyetlerine ve yöntemlerine ilişkin bildirimini Genel Müdürlüğe sunduktan sonra planörler ile ticari operasyon yapar.

(4) Bu maddenin 3 üncü fıkrası, planörlerle aşağıdaki operasyonları gerçekleştirilen işleticiler için geçerli değildir.

a) Planörün uçuşunun dolaysız maliyetinin ve planöre ait hangarlar, sigorta ve bakım için yapılan yıllık harcamaların orantılı kısmının planördeki herkes tarafından paylaşılması şartıyla yapılan maliyet paylaşımli operasyonlar,

b) Elde edilecek ücretin, planörün uçuşuna ilişkin dolaysız maliyetlerin ve planörün hangarlanması, sigortası ve bakımı için yapılan yıllık harcamaların orantılı bir kısmı ile sınırlı olması ve alınan ödüllerin yetkili otorite tarafından belirtilen bir değerden fazla olmaması şartıyla, yarışma uçuşları ya da gösteri uçuşları,

c) Planörün mülkiyet veya dry-lease sözleşme esaslı temel alınarak işletilmesi, uçuşun kuruluş dışına dağıtılacak kâr sağlamaması ve bu uçuşların kuruluşun sadece sıra dışı bir faaliyetini temsil etmesi koşuluyla, kuruluş üyesi olmayanların dâhil olduğu durumlarda, SHY-1 Yönetmeliğine göre

onaylanmış bir eğitim kuruluğu ya da havacılık sporunu veya eğlence amaçlı havacılığı desteklemek amacıyla oluşturulan bir kuruluş tarafından işletilen hava aracı ile gerçekleştirilen tanıtım uçuşları, paraşüt atma, planör çekme veya akrobasi uçuşları.

ç) SHY-1 Yönetmeliğine göre onaylanmış bir eğitim kuruluğu tarafından gerçekleştirilen eğitim uçuşları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Son Hükümler

İdari yaptırımlar

MADDE 7 - (1) Bu Talimatta belirtilen kurallara uymayanlar hakkında 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 27nci, 30uncu ve 143üncü maddeleri ve SHY-İPC Yönetmeliđinin ilgili hükümleri ile geçerli olduğu durumlarda SHY-6A ve/veya SHY-6B Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Geçiş hükmü

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) İşleticiler, bu Talimatın yayımı tarihinden itibaren, mevcut durumlarını en geç 1 (bir) yıl içerisinde bu Talimat hükümlerine uygun hale getirmek zorundadır. Bu süre içerisinde gereken koşulları sağlayamayan işleticiler hakkında SHY-6A veya SHY-6B Yönetmelikleri gereğince işlem yapılır.

Yürürlük

MADDE 8 - (1) Bu Talimat, yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9 - (1) Bu Talimat hükümlerini Sivil Havacılık Genel Müdürü yürütür.

EK-1 TANIMLAR

İşbu Talimat kapsamında, aşağıdaki tanımlar geçerli olacaktır:

1. "**Alternatif uyumluluk yöntemleri (AltMoC)**", mevcut Kabul Edilebilir Uyumluluk Yöntemlerine (AMC) bir alternatif öneren ya da EASA veya Genel Müdürlük tarafından ilgili AMC'nin oluşturulmadığı durumlarda Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Uygulama Kurallarına uyumluluğu tesis edecek yeni yöntemleri,
2. "**Hava aracı**", yer etkisi haricinde, havanın reaksiyonlarından destek olarak atmosferde tutunabilen bir aracını,
3. "**Hava aracı uçuş el kitabı**", planöre ilişkin geçerli ve kabul edilen işletim sınırlamalarını ve bilgileri içeren belgeyi,
4. "**Kabul Edilebilir Uyumluluk Yöntemleri (AMC)**", Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Uygulama Kurallarına uyumluluğu sağlama yöntemlerini göstermek üzere EASA tarafından kabul edilen ancak bağlayıcı olmayan standartları,
5. "**Kaptan pilot**", uçuşun emniyetli bir şekilde gerçekleştirilmesi konusunda amir ve sorumlu olarak tayin edilen pilotu,
6. "**Psikoaktif maddeler**", kafein ve tütün haricinde alkol, opioidler, kanabinoidler, sedatifler ve uyuşturucular, kokain, diğer psikostimülanlar, halüsinojenler ve uçucu çözücülerini,
7. "**Kritik uçuş evreleri**", kalkış koşusu (rulesi), kalkış uçuş hattı, son yaklaşma, pas geçme, iniş koşusu (rulesi) dâhil olmak üzere, iniş ile kaptan pilotun veya sorumlu kaptan pilotun belirlediği diğer uçuş evrelerini,
8. "**Operasyon alanı**", işletici veya kaptan pilot tarafından iniş veya kalkış için seçilen havaalanı haricindeki bir alanını,
9. "**Ekip üyesi**", işletici tarafından planör içerisindeki görevleri yerine getirmekle görevlendirilen bir kişiyi,
10. "**Elektronik uçuş çantası (EFB)**", uçuş operasyonlarını veya görevlerini desteklemek için EFB fonksiyonlarının saklanması, güncellenmesini, görüntülenmesini ve işlenmesini sağlayan uçuş ekibi için ekipman ve uygulamalardan oluşan bir elektronik bilgi sistemini,
11. "**Tehlikeli maddeler (DG)**", sağlık, emniyet, eşya veya çevre için risk oluşturabilecek ve Teknik Talimatlar (ICAO Doc.9284) dokümanında tanımlanmış veya bu dokümana göre sınıflandırılmış eşya ve maddeleri,
12. "**Teknik Talimatlar (TI) (ICAO Doc.9284)**", Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) tarafından onaylanmış ve yayınlanmış, tamamlayıcı ek ve her türlü ilaveleri içeren, Tehlikeli Maddelerin Hava Yolu ile Emniyetli Taşınması İçin Teknik Talimatların yürürlükteki en son baskısını,
13. "**Planör ile gerçekleştirilen özel operasyonlar**", bir planör ile, spor ve eğlence amaçlı olmayan, paraşüt operasyonları, medya uçuşları, televizyon veya sinema uçuşları, gösteri uçuşları veya benzer amaçlarla yapılan ticari veya ticari olmayan özel operasyonları,
14. "**Gece**", güneş batımından 30 dakika sonrası ile güneş doğumundan 30 dakika öncesi arasındaki zamanı (ENR 1.2.2 (Türkiye AIP'si)),

ifade eder.

Bununla birlikte, bu Talimatta yer almayan tanımlar için ülkemizin üyesi olduğu veya anlaşma yaptığı uluslararası sivil havacılık kuruluşları tarafından yayımlanan dokümanlarda belirtilen tanımlar

geçerlidir.

EK-2
PLANÖR UÇUŞ OPERASYONLARINA İLİŞKİN ORGANİZASYON GEREKLİLİKLERİ
(BÖLÜM SAO)

ALT BÖLÜM GEN - GENEL HÜKÜMLER

SAO.GEN.100.Kapsam

Bu Talimatın 6ncı maddesinin 2nci fıkrasında ifade edilen tasarım veya üretim yapan kuruluşlar dışındaki herhangi bir planör işleticisi tarafından tabi olunacak gereklilikler belirlenmektedir.

SAO.GEN.105 Yetkili otorite

Yetkili otorite Genel Müdürlüktür.

SAO.GEN.110 Uyumluluğun kanıtlanması

(a) İşletici, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'na ve bu Talimat gerekliliklerine uyulduğunu kanıtlayacaktır

(b) İşletici uyumluluğu kanıtlamak için aşağıdaki yöntemlere başvurabilir.

1)Avrupa Komisyonu'nun 2018/1976 mevzuatına ilişkin olarak EASA tarafından yayınlanan Kabul Edilebilir Uyumluluk Yöntemleri (AMC),

2)Alternatif Uyumluluk Yöntemleri (AltMoC).

SAO.GEN.115 Tanıtım uçuşları

Tanıtım uçuşları:

a)Gündüz görerek uçuş kurallarına (VFR) göre işletilecek,

b)Tanıtım uçuşlarından sorumlu kuruluş tarafından tayin edilen kişi tarafından emniyet açısından denetlenecektir.

SAO.GEN.120 Emniyet sorununa anında müdahale

İşletici:

a)Genel Müdürlük tarafından zorunlu kılınan her türlü emniyet tedbirini ve

b)Uçuşa elverişlilik direktifleri dâhil olmak üzere, EASA tarafından yayımlanan ilgili her türlü zorunlu emniyet bilgilerini uygulayacaktır.

SAO.GEN.125 Kaptan pilot görevlendirme

İşletici, SHY-1 Yönetmeliği ve SHT-FCL Talimatı gereğince bir kaptan pilot tayin edecektir.

SAO.GEN.130 Kaptan pilotun sorumlulukları

Kaptan pilot:

a)Planör operasyonları sırasında planördeki kişilerin emniyetinden sorumlu olacak,

b)Emniyetin sağlanması adına uçuş için fırlatma/çekme prosedürünün başlatıldığı andan planörün uçuş sona erip durduğu ana kadar hava aracının operasyonundan ve emniyetinden sorumludur.

c)Geçerli tüm operasyonel usullere ve kontrol listelerine uyulduğundan emin olacak,

ç)Aşağıda yer alan operasyonel gerekliliklere uyulduğundan emin olduğunda uçuşu başlatacak:

1)Planörün uçuşa elverişliliğinin sağlanması,

- 2) Planörün hava aracı sicil kaydı ve tescil işaretinin bulunması,
- 3) Uçuş için gerekli alet, teçhizatın faal ve planörün üzerinde bulunması,
- 4) Operasyonun her aşamasında, planörün yüklenmesi, ağırlığı ve ağırlık merkezi (CG), hava aracı uçuş el kitabında (AFM) belirtilen sınırlamalara uygun olması,
- 5) Tüm teçhizat ve bagajların uygun bir şekilde yüklendiği ve sabitlenmesi ve acil durumda tahliyelerinin mümkün olması, acil durum teçhizatlarının hemen kullanımı için kolaylıkla erişilebilir bir yer ve durumda olduğundan emin olması,
- d) Planörün AFM içerisinde belirtilen hava aracı operasyonel sınırlamalarına uyacak, bütün operasyonel prosedürlere ve kontrol listelerine uyulmasını sağlayacak,
- e) Uçuş öncesi kontrollerin AFM'de belirtildiği gibi yapıldığından emin olacak,
- f) Aşağıdaki durumlarda planörde görev yapmayacaktır:
  - 1) Psiko-aktif maddelerin etkisi altında olduğu veya yaralanma, aşırı yorgunluk, ilaç tedavisi, hastalık veya başka benzer nedenlerle sağlık açısından uçuşa elverişsiz olduğu durumlarda,
  - 2) Geçerli tıbbi şartlar yerine getirilmemişse.
- g) Planörün veya uçurulan kişilerin emniyeti için tehlike oluşturabilecek herhangi bir kişinin veya bagaj yüklerinin planörde taşınmasına izin vermeyecek,
- ğ) Planörün veya içindeki kişilerin emniyetini tehlikeye atabilecek ölçüde alkolün veya psikoaktif madde etkisi altında görünen bir kişinin planörde taşınmasına izin vermeyecek,
- h) Uçuş öncesi kontrollerin yapılmasını ve emniyet kemerlerinin takılı pozisyonda olmasını sağlar,
- ı) Uçuş sırasında;
  - 1) Emniyet kemeri her zaman takılı olacak,
  - 2) Sorumlu kaptan pilot olarak bulunduğu durumlarda, uçuş sırasında planörün sevk idare ve kontrolünden sorumlu olacak.
- i) Sorumlu kaptan pilot ya da uçuşun icrasının devredildiği pilot, hemen karar verilmesini ve harekete geçilmesini gerektiren acil bir durumda uluslararası mevzuatlar ve 2920 sayılı Kanun kapsamında gerekli gördüğü her türlü işlemi gerçekleştirecektir. Bu gibi durumlarda, emniyet adına kurallardan, operasyonel prosedürlere ve yöntemlerden sapabilir. Bu durumda, her türlü sorumluluk pilota aittir.
- j) Uçuş öncesi veya uçuşta hastalık, yorgunluk, oksijen eksikliği veya başka bir sebepten dolayı görevini ifa kapasitesinde önemli bir azalma olduğu durumlarda, en yakın meydana veya operasyon alanına iniş planlayarak uçuşu sonlandıracak ve operasyona devam etmeyecek,
- k) Uçuş sonu uçuş bilgilerini ve planörde görülen, tesbit edilen tüm arızaları hava aracı teknik kayıt defterine kayıt edecek,
- l) Planör operasyonu ilgili herhangi bir ciddi olay, kaza halinde veya acil durumlarda olay raporlama sisteminin ilgili gerekliliklerine uyacak,
- m) Her tür yasa dışı müdahale davranışı vakit geçirmeden yetkili makama bildirecek,
- n) Uçuşta karşılaşılan ve başka hava araçlarının emniyetini etkileyebilecek her tür tehlikeli hava durumu veya uçuş koşulları vakit geçirmeden hava trafik hizmetleri (ATS) birimine rapor edecektir.

SAO.GEN.135 Ekip üyelerinin sorumlulukları

- a) Ekip üyeleri, talimatlar ve prosedürler çerçevesinde planörün işletimi ile ilgili görevlerini mevzuata uygun bir şekilde yerine getirmekten sorumlu olacaktır.
- b) Ekip üyeleri sakatlık, hastalık, ilaç, yorgunluk veya herhangi bir psikoaktif maddenin etkisi de dahil

olmak üzere herhangi bir sebepten ötürü görevini ifa edemeyecek duruma gelmişse veya kendisini görevlerini ifa edemeyecek durumda hissediyorsa planördeki görevlerini yapmayacaktır.

c)Ekip üyeleri, aşağıdaki iki hususta kaptan pilota rapor verecektir:

1)Hava aracının acil durum sistemleri dahil olmak üzere, planörün uçuşa elverişliliğini veya emniyetli bir şekilde işletilmesini etkileyebileceğine inandığı herhangi bir hatayı, arızayı, kusurlu çalışmayı veya kusuru,

2)Operasyonu ve uçuş yer emniyetini etkileyecek herhangi bir hava ve yer olayını.

SAO.GEN.140 Kanunlara, yönetmeliklere ve prosedürlere uyumluluk

a)Kaptan pilot, operasyonların gerçekleştirildiği Devletlerin kanunlarına, yönetmeliklerine ve prosedürlerine uyacaktır.

b)Kaptan pilot, geçilen alanlara, kullanılacak hava alanlarına veya operasyon alanlarına ve ilgili hava seyrüsefer tesislerine ilişkin olarak belirtilen, görevlerinin ifası ile ilgili kanunlara, yönetmeliklere ve prosedürlere aşına olacaktır.

SAO.GEN.145 Taşınabilir elektronik cihazlar

Sorumlu pilot, herhangi bir kişinin planör üzerinde, elektronik uçuş çantası (EFB) da dahil olmak üzere planörün sistemleri ile ekipmanları veya bunları işletme kabiliyetini olumsuz etkileyebilecek taşınabilir elektronik cihazları (PED) kullanmasına müsaade etmeyecektir.

SAO.GEN.150 Tehlikeli maddeler

a)Kaptan pilot hiç kimsenin hava aracında tehlikeli madde taşınmasına izin vermeyecektir.

b)Normalde tehlikeli madde olarak sınıflandırılan ve uçuş emniyetini artırmak amacıyla kullanılan eşya ve maddeler için, operasyonel amaçlara yönelik olarak gerektiğinde kullanılabilmesini sağlamak üzere hava aracında taşınmanın önerildiği durumlarda, makul tedbirlerin alınmasını sağlayacak prosedürler oluşturacaktır.

SAO.GEN.155 Taşınması gereken belgeler, el kitapları ve bilgiler

a)Aksi belirtilmedikçe, aşağıdaki belgeler, el kitapları ve bilgilerin asılları ya da kopyaları her uçuşta taşınacaktır:

1)Hava aracı uçuş el kitabı (AFM) ya da muadili belge(ler),

2)Ulusal mevzuat gereği zorunlu olduğunda yada mevcutsa yapılmış ATS uçuş planına ilişkin detaylar,

3)Planlanan uçuş alanı, rotasına ve bu uçuş rotasından sapmanın olabileceği tüm rotalara yönelik mevcut ve uygun havacılık haritaları, çizelgeleri,

4)Uçuş ile ilgili olabilecek ya da uçuşla ilişkili Devletler tarafından gerekli görülen diğer her türlü belge,

5)Hava aracını önlemek ve önlenen hava aracı için kullanılacak usuller ve görsel sinyallere ilişkin bilgiler,

b)Ayrıca SAO.DEC.100 maddesine göre bir beyanname gerekli görüldüğünde ilgili beyannamenin bir nüshası her uçuşta taşınacaktır.

c)Aşağıdaki belge, el kitabı ve bilgilerin tümünün asılları veya nüshaları uçuşta taşınmıyorsa da havalimanı veya işletim sahasında hazır bulundurulacaktır:

1)Tescil belgesi,

2)Uçuşa elverişlilik sertifikası ve varsa ekleri,

3)Uçuşa elverişlilik gözden geçirme sertifikası,

- 4)Mevcutsa motorlu bir planör için gürültü sertifikası,
  - 5)Planörün SAO.IDE.130 maddesi uyarınca telsiz haberleşme teçhizatı ile donatıldığı durumda hava aracı radyo lisansı,
  - 6)Üçüncü şahıs mali mesuliyet sigorta sertifikası(ları),
  - 7)Hava aracı uçuş kayıt defteri ya da muadili,
- ç)(a) ve (b) maddelerine istisna olarak, aşağıdaki koşullardan birini sağlayan uçuşlar için söz konusu maddelerde belirtilen belge, el kitabı ve bilgiler havalimanı veya işletim sahasında tutulabilir:
- 1)Havalimanı veya operasyon alanının görüş alanı içinde kalması planlanan uçuşlar ya da,
  - 2)Yetkili makam tarafından belirlenmiş bir mesafe veya alan içerisinde kalan uçuşlar.
- d)Yetkili makamın talebi doğrultusunda, kaptan pilot veya işletici, 24 saatten az olmayacak şekilde belirlenen süre içerisinde belgelerin aslını ilgili makama sunacaktır.

SAO.GEN.160 Hava aracı uçuş kayıt defteri

Hava aracı özellikleri, ekibi ve her bir uçuş veya uçuş serisine ilişkin bilgiler hava aracı uçuş kayıt defterine ya da eşdeğerine kaydedilecek ve saklanacaktır.

ALT BÖLÜM OP - OPERASYON USULLERİ

SAO.OP.100 Havalimanlarının ve operasyon alanlarının kullanımı

Kaptan pilot, sadece ilgili planör tipine ve operasyon türüne uygun havalimanlarını ve operasyon alanı kullanacaktır.

SAO.OP.105 Gürültü azaltma usulleri, motorlu planörler

Kaptan pilot, motorlu planör gürültüsünün etkilerini en aza indirecek operasyon usullerini hazırlayacak, dikkate alacak ve bu esnada emniyetin gürültü azaltmaya göre öncelik taşımasını temin edecektir.

SAO.OP.110 Yolcu brifingi

Kaptan pilot, uçuş öncesinde ve uygun olan durumlarda uçuş sırasında, yolcuya olağan, olağan dışı ve acil durum usulleri, acil durum teçhizatlarının kullanımı hakkında emniyet ve yapılacak uçuş ile ilgili brifing verilmesini temin edecektir.

SAO.OP.115 Özel kategorideki yolcuların taşınması

Bir uçuş sırasında taşındıklarında özel koşulların, yardımların ve/veya cihazların sağlanmasının gerekli olduğu kişiler, özel kategorideki yolcular olarak kabul edilecek ve kaptan pilot tarafından hava aracının ve taşınan herhangi bir kişinin veya eşyanın emniyetinin sağlandığı koşullar altında taşınmasını sağlayacaktır.

SAO.OP.120 Uçuş hazırlığı

Kaptan pilot uçuşa başlamadan önce aşağıdakilerin tümünden emin olacaktır:

- a)Planörün emniyetli işletimi için gerekli olan tesislerin, uçuşun yapılacağı operasyon tipi için yeterli olması,
- b)Meteorolojik koşulların uçuşun emniyetli şekilde tamamlanmasına izin vermesi,
- c)Motorlu planörlerde motorun kullanılması planlandığında yakıt miktarının veya diğer enerji kaynağının uçuşun emniyetli olarak tamamlanması için yeterli olması.

SOA.OP.125 Taşınan kişiler olduğunda yakıt ikmali ve akülerin şarj edilmesi veya değiştirilmesi, motorlu planörler

Motorlu bir planörde yolcu olduğunda;

- Planöre yakıt ikmali yapılmayacak,
- Tahrik için kullanılan aküler şarj edilmeyecek veya değiştirilmeyecektir.

SOA.OP.130 Hava aracında sigara içilmesi

Uçuşun hiçbir evresinde planörde kimse sigara içmeyecektir.

SOA.OP.135 Meteorolojik koşullar

Kaptan pilot yalnızca eldeki son meteorolojik bilgilere göre emniyetli bir iniş seçeneği varsa uçuş başlatacak veya uçuşa devam edecektir.

SAO.OP.140 Buz ve diğer kirleticiler, yer usulleri

Kaptan pilot, Hava Aracı Uçuş El Kitabında (AFM) izin verilen durumlar hariç olmak üzere, planör, performansı veya planörün kontrol edilebilirliğini olumsuz yönde etkileyebilecek kalıntılardan temizlenmedikçe kalkışı başlatmaz.

SOA.OP.145 Uçuş sırasında yakıt veya diğer enerji kaynaklarının yönetimi, motorlu planörler

Motorlu planörlerde sorumlu pilot uçuş sırasında, kullanılabilir yakıt veya mevcut diğer enerji kaynaklarının miktarının emniyetli iniş için gerekli olan düzeyden az olmadığını düzenli aralıklarla teyit edecektir.

SAO.OP.150 Takviye oksijen kullanımı

Kaptan pilot, planlanan uçuş irtifasında oksijen eksikliğinin hava aracındaki kişilerin algılarında bozulmalara veya zararlı etkilere neden olabileceğini belirlediği zaman, herkesin takviye oksijen kullanmasını sağlayacaktır.

SAO.OP.155 Planör ile gerçekleştirilen özel operasyonlar

a) Planör ile özel operasyona veya operasyon serisine başlamadan önce sorumlu pilot, planlanan operasyona ilişkin tehlikeleri ve ilgili riskleri belirleme faaliyetinin karmaşıklığını değerlendirmek üzere bir risk değerlendirmesi gerçekleştirecek ve gereken yerlerde azaltıcı tedbirleri alacaktır.

b) Planör ile gerçekleştirilecek özel operasyon, hazırlanacak operasyon prosedürü, usuller veya kontrol listesine göre yapılacaktır. Sorumlu pilot ve işletici tarafından söz konusu operasyon risk değerlendirmesine dayanarak ve bu Talimatta belirtilen tüm gereklilikleri dikkate alınarak, prosedür, usul veya kontrol listesinin, kullanılan planöre ve özel operasyon faaliyetine uygun olduğundan emin olacaktır. Kaptan pilotun ve diğer ekip üyelerinin görevlerini yerine getirmeleri ile ilgili olduğu durumlarda bu söz konusu kontrol listesi, her uçuşta kolayca erişilebilir olacaktır.

c) Kaptan pilot, risk değerlendirmesini gerekli yerlerde yeterince dikkate alarak özel operasyonu uygulayacak ve değişen şartlarda kontrol listesini düzenli olarak gözden geçirecek, güncelleyecektir.

ALT BÖLÜM POL - PERFORMANS VE OPERASYON SINIRLAMALARI

SAO.POL.100 Tartma

a) Tartma işlemi, planörün üreticisi tarafından ya da uygulanabilir olması durumunda uçuşa elverişlilik gerekliliklerine uygun bir şekilde yapılacaktır.

b) İşletici, planörün ağırlığının ilk işletmeye alınmasından önce bizzat tartılarak belirlenmesini sağlayacaktır. Modifikasyon ve tamirlere ilişkin değişikliklerin, ağırlık üzerindeki birikmiş etkileri dikkate alınacak ve uygun şekilde belgelenecektir. Bu bilgiler, sorumlu kaptan pilot için hazır

tutulacaktır. Değişikliklerin veya onarımların ağırlık üzerindeki etkileri bilinmiyorsa planör yeniden tartılacaktır.

SAO.POL.105 Performans - genel

Sorumlu kaptan pilot, yalnızca, kullanılan çizelgeler ile haritaların doğruluğunu dikkate alarak, performansın geçerli havacılık kuralları ile uçuş, kullanılan hava sahası veya hava alanları veya operasyon alanları için geçerli olan diğer kısıtlamalara uyacak yeterlilikte olması halinde, planörü uçuracaktır.

ALT BÖLÜM IDE - ALETLER, VERİLER, TEÇHİZAT

SAO.IDE.100 Aletler ve teçhizatlar genel

a)İşbu Alt Bölüm uyarınca gerekli olan aletler ve teçhizatlar, aşağıdaki amaçlarla kullanıldıklarında, SHY-21 Yönetmeliği kapsamında onaylanacaktır:

- 1)Uçuş ekibi tarafından uçuş yolunu kontrol etmek için kullanılması,
- 2)SAO.IDE.130 veya SAO.IDE.135 maddelerine uymak için kullanılmaları,
- 3)Planörde kalıcı olarak kurulu olmaları.

b)(a) maddesine istisna olarak, işbu Alt Bölüm ile gerekli görüldüğü durumlarda, aşağıdaki aletlerin veya teçhizatların onaylanmasına gerek olmayacaktır:

- 1)El fenerleri,
- 2)Doğru ölçüm yapan bir saat,
- 3)Hayatta kalma ve işaretleme teçhizatları.

c)Aletler ve teçhizatlar, bunları kullanması gereken sorumlu pilotun veya diğer uçuş ekip üyelerinin, oturduğu yerden kolayca çalıştırabileceği veya erişebileceği nitelikte olacaktır.

SAO.IDE.105 Uçuş ve seyrüsefer aletleri

a)Planörler, aşağıdakilerin ölçülmesini ve görüntülenmesini sağlayan bir araçla teçhiz edilecektir:

- 1)Saat ve dakika cinsinden zaman,
- 2)Basınç irtifası,
- 3)Gösterge hava hızı,
- 4)Motorlu planörlerde, manyetik istikamet.

b)(a) maddesine ek olarak, planörün bir veya birden fazla ilave alete başvurmadan istenen durumda tutulmadığı koşullarda işletilmesi, bulut uçuşu yapılması veya gece işletilmesi halinde, planörler aşağıdakilerin tümünü ölçen ve görüntüleyen bir araçla teçhiz edilecektir:

- 1)Dikey hız,
- 2)Durum veya dönüş/kayış müşiri,
- 3)Manyetik istikamet pusulası.

SAO.IDE.110 Gece operasyon şartları

Gece uçuşu yapan planörler, aşağıdaki öğelerin tümüyle teçhiz edilecektir:

- a)Çarpışma önleyici ışık sistemi,
- b)Seyrüsefer/konum ışıkları,
- c)Bir iniş ışığı,

ç)Planörün emniyetli operasyonu için gerekli olan tüm alet ve teçhizata yeterli aydınlatma sağlaması için planörün elektrik sisteminden beslenen ışıklandırma,

d)Kaptan pilot veya diğer ekip üyesi kullanımı için el feneri.

SAO.IDE.115 Takviye oksijen

SAO.OP.150 maddesine göre bir oksijen kaynağı gerekli olduğu zaman işletilen planörler, gerekli oksijen kaynaklarını depolayabilen ve dağıtabilen oksijen depolama ve dağıtma teçhizatı ile teçhiz edilecektir.

SAO.IDE.120 Su üzerinden yapılan uçuşlar

Su üzerinden işletilen planörün sorumlu pilotu, uçuşa başlamadan önce, suya mecburi iniş durumunda planör içerisinde bulunan kişilerin hayatta kalma risklerini belirleyecektir. Bu riskler ışığında, can kurtarma ve sinyal teçhizatı taşımanın gerekip gerekmediğini belirleyecektir.

SAO.IDE.125 Can kurtarma ve sinyal teçhizatı - arama kurtarma çalışmaları ile ilgili güçlükler

Arama kurtarma çalışmalarının (SAR) özellikle zor olacağı bölgeler üzerinde işletilen planörler, uçulan alana uygun bu tür can kurtarma ve sinyal teçhizatı bulunduracaktır.

SAO.IDE.130 Telsiz haberleşme teçhizatı

Planörler, üzerinden uçulan hava sahasının gerektirdiği durumlarda ve uçuşun üçüncü bir ülkenin hava sahasında gerçekleştirildiği durumlarda söz konusu ülkenin yasaları tarafından gerekli görülen haberleşmeyi sağlamak üzere telsiz haberleşme teçhizatı bulundurmalıdır.

SAO.IDE.135 Transponder

Planörler, üzerinden uçulan hava sahasının gerektirdiği durumlarda ve uçuşun üçüncü bir ülkenin hava sahasında gerçekleştirildiği durumlarda söz konusu ülkenin yasaları uyarınca gerekli olan tüm kapasitelere sahip ikincil gözlem radarı (SSR) transponderi bulunduracak.

ALT BÖLÜM DEC - BİLDİRİM

SAO.DEC.100 Bildirim

Bu Talimatın 6ncı maddesinin 3üncü fıkrasında bahsi geçen bildirimde, işletici, SHY-1 Yönetmeliği ile bu Talimat gerekliliklerine uyduğunu ve uymaya devam edeceğini teyit edecektir.

a)İşletici, bildirim formunda aşağıdaki bilgilerin tamamını ekleyecektir:

1)İşleticinin adı,

2)İşleticinin iş yeri merkezi,

3)İşleticinin iletişim bilgileri,

4)Operasyonun başlangıç tarihi ve ilgili durumlarda, mevcut bir bildirimde yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarih,

5)Ticari operasyon için kullanılan tüm planörlerle ilgili olarak planör tipi, kayıt, ana üs, operasyon türü ve sürekli uçuşa elverişlilik yönetim organizasyonu.

b)İşletici bildirimde bulunurken SAO.GEN.110 maddesi uyarınca istendiğinde uygunluğu kanıtlamak üzere AltMoC listesini yetkili makamlara bildirmelidir. Bu listede ilgili AMC'ye atıflar olmalıdır.

c)Bildirimde bulunurken işletici, işbu Genel Müdürlüğümüz tarafından yayınlanan "Ticari Operasyonlarda Kullanılan Planörler İçin Bildirim Formu (FR.119)" kullanacaktır.

SAO.DEC.105 Bildirimde değişiklikler yapılması ve ticari operasyonların sonlandırılması

a)İşletici, yetkili makamlara beyan edildiđi üzere, SHY-1 Yönetmeliği ile bu Talimat gerekliliklere uygunluđunu etkileyen koşullardaki herhangi bir değişikliği ve beyannameye dahil edildiđi veya eklendiđi şekilde SAO.DEC.100(b) maddesindeki bilgilerle ve SAO.DEC.100(c) maddesindeki AltMoC listesiyle ilgili herhangi bir değişikliği vakit geçirmeden yetkili makama bildirecektir.

b)İşletici, planörlerle ticari faaliyetleri gerçekteřtirmedeđi, operasyonu durdurulduđunda durumu gecikmeden Genel Müdürlüğe bildirecektir.

EKLER:

EK-1 - Ticari Operasyonlarda Kullanılan Planörler İçin Bildirim Formu (FR.119)

TİCARİ OPERASYONLARDA KULLANILAN PLANÖRLER İÇİN BİLDİRİM FORMU

A. İŞLETİCİNİN

İşletici	
İş yeri merkezi	
İrtibat bilgileri	

B. PLANÖR OPERASYONLARI

Ticari operasyonun başlangıç tarihi veya mevcut ticari operasyona yapılan değişiklik tarihi:

Kullanılan planör(ler), ticari operasyon(lar) ve sürekli uçuşa elverişlilik yönetimi ile ilgili bilgiler:

Planör Tipi	Planör Tescili	Ana üs veya operasyon alanı	Operasyon tipi/tipleri ⁽²⁾	Sürekli uçuşa elverişlilik yönetim organizasyonu ⁽³⁾

AltMOC onayı alınması durumunda, işbu Bildirime, ilgili AMC referansları ile birlikte AltMoC listesi eklenir.

C. AÇIKLAMALAR

İşletici, SHY-1 Yönetmeliği ile SHT-OPS-S Talimatı gerekliliklerini yerine getirecektir. Özellikle, işletici, ticari operasyonlarını SHT-OPS-S Talimatı Ek 2'de belirtilen aşağıdaki gerekliliklere uygun olarak yürütmektedir:

İşletilen tüm planörler, SHY-21 Yönetmeliği kapsamında düzenlenmiş uçuşa elverişlilik sertifikasına⁽⁴⁾ sahiptir.

Tüm pilotlar, SHT-FCL Talimatı uyarınca SHT-OPS-S Talimatı Ek 2 SAO.GEN.125 maddesinde gerekli görülen lisans ve yetkilere sahiptir.

İşletici, işbu Bildirim kapsamında, SHY-1 Yönetmeliği ile SHT-OPS-S Talimatı gerekliliklerine uygunluğu etkileyen koşullardaki herhangi bir değişikliği ve SHT-OPS-S Talimatı Ek 2 SAO.DEC.100(c) maddesindeki AltMoC bilgileri ve listesiyle ilgili herhangi bir değişikliği ivedilikle Genel Müdürlüğe bildirecektir.

İşletici, işbu Bildirim ve Ek'lerindeki tüm bilgilerin eksiksiz ve doğru olduğunu teyit etmektedir.

Tarih, ad ve imza

(1) Tablo tamamlanmalı. Bilgiler için yeterli alan olmadığı durumlarda, ilave bilgiler ayrı bir ekte sunulacaktır. Ek, imzalanacak ve tarih girilecektir.

(2) "Operasyon tipi/tipleri", planörle yapılan ticari operasyon tipini ifade eder.

(3) Sürekli uçuşa elverişlilik yönetiminden sorumlu kuruluş hakkındaki bilgiler kuruluşun adını, adresini ve onay referansını içerecektir.

(4) Uçuşa elverişlilik sertifikası; normal bir uçuşa elverişlilik sertifikası, kısıtlı bir uçuşa elverişlilik sertifikası veya SHY-21 Yönetmeliği kapsamında düzenlenmiş bir özel uçuş izni belgesidir.

SHGM Ticari Operasyonlarda Kullanılan Planörler İçin Bildirim Formu